

In de toekomst wordt het steeds normaler om je DNA in kaart te laten brengen, denkt DNA-onderzoeker **Johan den Dunnen**. 'We moeten er nu over nadenken en het goed regelen.'

Tekst **Raymon Heemskerk** Fotografie **Maarten van der Wal**

'Iedereen kent straks zijn DNA'

Je kunt op internet veel DNA-tests vinden, van vaderschapstest tot vooroudertest. Hoe weet je welke test betrouwbaar is?

'Je kunt DNA-tests onderverdelen in gecontroleerde en niet-gecontroleerde. Gecontroleerde tests worden door een gecertificeerd diagnostisch laboratorium gedaan. Zo'n test biedt een zorgverlener alleen aan als er een medische aanleiding is, bijvoorbeeld een erfelijke ziekte in je familie.

Is er geen medische aanleiding en wil je toch je DNA laten onderzoeken, dan ben je aangewezen op commerciële tests. Die moet je zelf betalen en je kunt ervan uitgaan dat er geen controle op is. Dat betekent niet dat ze allemaal rommel aanbieden, maar ze zijn minder betrouwbaar dan een DNA-test via het ziekenhuis.'

Is de uitslag van een commerciële DNA-test altijd duidelijk?

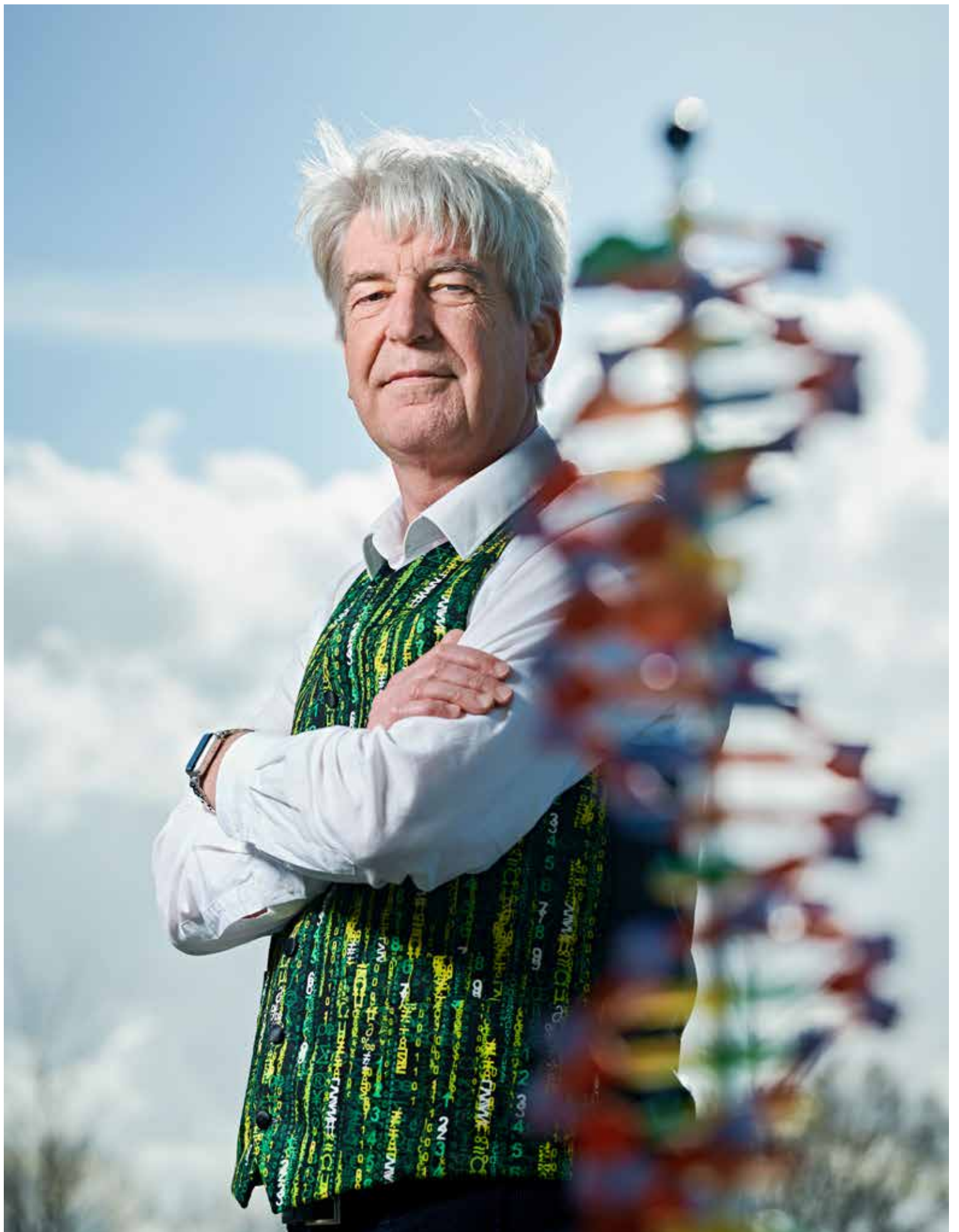
'Nee, dat is een ander probleem. De uitslag van een DNA-test kan kloppen en tegelijkertijd misleidend zijn. Als er bijvoorbeeld uit een test komt dat je een dubbele kans op een ziekte hebt, klinkt dat alsof die kans behoorlijk groot is. Maar als die ziekte gemiddeld bij één op de miljoen personen voorkomt, is de kans voor jou dus twee op de miljoen. Nog steeds heel klein.

INTERVIEW
JOHAN DEN DUNNEN

Een commerciële test kijkt bovendien meestal naar de meest voorkomende DNA-varianten voor bijvoorbeeld een bepaalde vorm van kanker. Als de uitslag is dat je die varianten niet hebt, betekent dat niet dat je géén erfelijke aanleg hebt voor die kankersoort. Het kan zijn dat je een variant hebt die erg weinig voorkomt en die dus niet is meegenomen in de test.'

U pleit daarom voor speciale 'DNA-artsen'?

'Inderdaad. De uitslag van een commerciële DNA-test is lastig te interpreteren en je kunt met vragen eigenlijk nergens terecht. Je huisarts heeft vaak ook niet de juiste kennis om te helpen. Daardoor ben je afhankelijk van de informatie die je bij de uitslag van zo'n DNA-test krijgt (*).

'De uitslag is lastig te interpreteren en je kunt nergens terecht'

Ik pleit ook voor een DNA-bank waar je je DNA-code veilig kunt opslaan, en die je helpt deze te bekijken en eventueel met anderen te delen. Ik zie hierbij een rol voor de Consumentenbond of patiëntenorganisaties. Het zou verder goed zijn als je ook als gezond persoon een DNA-test kunt laten doen bij een ziekenhuis, zodat je kwaliteitsgaranties hebt.'

Denkt u dat DNA-tests in opkomst zijn?

'Zeker. De ontwikkelingen gaan snel, de kosten dalen en er worden steeds meer tests aangeboden. Koppels met een kinderwens kunnen nu een DNA-dragerschapstest doen. Daarbij wordt in het DNA van beide partners gekeken of er een risico is op het krijgen van een kind met een erfelijke aandoening. Er zijn ook tests die kijken hoe je lichaam omgaat met medicijnen.

Je complete DNA, we noemen dat ook wel je genoom, kan nu in een week worden afgelezen. Tien jaar geleden kostte een genoomtest nog meer dan €100.000. Nu adverteren bedrijven al met €169.

Hoe goedkoper het wordt, hoe meer mensen het zullen doen. We moeten vooral nadenken over wat we persoonlijk wel en niet willen weten en wat we wenselijk vinden. In Amerika is een wetsvoorstel gedaan om kleine bedrijven de mogelijkheid te geven werknemers te verplichten een DNA-test te laten doen. Dat is misschien niet de kant die we in Nederland op willen. Met goede wetgeving kunnen we nu vastleggen wat wel en wat niet geoorloofd is.'

Heeft u zelf uw DNA laten aflezen?

'Ja, door mijn werk kreeg ik die gelegenheid. In eerste instantie heb ik het uit nieuwsgierigheid gedaan en om te gebruiken voor onderwijs aan studenten. Ik weet nu dat ik geen bitter kan proeven. En bepaalde medicijnen blijf ik langzamer

af te breken. Dat is belangrijke informatie wanneer ik ziek word. Sommige medicijnen werken minder bij mij en van andere medicijnen zou ik een aangepaste dosis moeten krijgen. Datzelfde geldt voor ruim een op de tien Nederlanders, want zo vaak komt deze DNA-verandering voor.'

Gaan DNA-tests de zorg veel geld kosten?

'Er is een eenmalige investering nodig, je DNA moet één keer worden afgelezen. Ken je je gevoeligheden voor medicijnen, dan krijg je bij ziekte meteen het voor jou juiste medicijn in de juiste dosering.

Bij 1 op de 38 gezonde Nederlanders rolt er een behandelbaar probleem uit een DNA-test, bijvoorbeeld een sterk verhoogde kans op darm- of borstkanker. Met deze informatie kun je je op jongere leeftijd laten controleren en eventueel ingrijpen. Dit voorkomt dat de ziekte pas wordt ontdekt als die in een vergevorderd stadium is.

Het klinkt nu misschien als toekomstmuziek, maar dat dachten we niet zo heel lang geleden ook over de mobiele telefoon. Een stelling van mij is dat onze kleinkinderen niet zullen begrijpen hoe wij durfden te leven zonder kennis van ons DNA.' ■

(*) De Consumentengids van april neemt diverse DNA-tests onder de loep.

Johan den Dunnen

(1956)

1986

Start onderzoek naar de erfelijke spierziekte Duchenne in Leiden

1995

Begint een online database die effecten van DNA-veranderingen openbaar maakt

2009

Hoogleraar Medische Genoomtechnologie aan het Leids Universitair Medisch Centrum

2012

Oprichter stichting LeveDNA! die laagdrempelig over DNA informeert (levedna.nl)

Wat vindt de Consumentenbond?

Wij waarschuwen voor DNA-tests, zeker voor de niet-gecontroleerde. Daarnaast adviseren we vooraf goed na te denken over de mogelijke uitkomsten en hoe die je kunnen beïnvloeden. Overleg het doen van zo'n test daarom altijd goed met je arts.

Verder ziet de Consumentenbond de rol voor de veilige opslag van DNA-codes – ook vanwege het toezicht erop – weggelegd voor de overheid. Via de Europese consumentenkoepel BEUC proberen we de wetgeving op dit gebied te verbeteren.

Smaakt dit naar **meer**?

Lees alles over gezond leven in de Gezondgids. Met kritische artikelen over voeding, beweging en zelfzorg. Probeer nu met korting.

Bekijk de aanbieding

